

“ข้อมูลด้าน ภูมิปัญญาท้องถิ่น” ในตำบลป่าตึง

จัดทำโดย

องค์การบริหารส่วนตำบลป่าตึง
อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย

ภูมิปัญญา (Wisdom) ความรู้ ความสามารถ ทักษะความเชื่อ และศักยภาพในการแก้ปัญหาของมนุษย์ที่สืบทอดกันมาจากอดีตถึงปัจจุบันอย่างไม่ขาดสายและเชื่อมโยงกันทั้งระบบทุกสาขา

ภูมิปัญญาท้องถิ่น (Local Wisdom) หรือภูมิปัญญาชาวบ้าน หมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่างที่ชาวบ้านคิดขึ้นได้เองและนำมาใช้ในการแก้ปัญหา เป็นเทคนิควิธีเป็นองค์ความรู้ของชาวบ้าน ทั้งทางกว้างและทางลึกที่ชาวบ้านคิดเอง ทำเอง โดยอาศัยศักยภาพที่มีอยู่แก้ปัญหาการดำเนินชีวิตในท้องถิ่นได้อย่างเหมาะสมกับยุคสมัยความเหมือนกันของภูมิปัญญาท้องถิ่น คือ เป็นองค์ความรู้ และเทคนิคที่นำมาใช้ในการแก้ปัญหาและการตัดสินใจ ซึ่งได้สืบทอดและเชื่อมโยงมาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน

ภูมิปัญญาท้องถิ่นมีมากมายหลายแขนง แต่มักจะถูกมองว่าล้าหลังคนบางกลุ่มจึงไม่ค่อยให้ความนิยมและสืบสานกันมากนัก ส่วนใหญ่แล้วภูมิปัญญาท้องถิ่น มักสืบทอดบอกกล่าวกันเป็นการภายใน เช่นสูตรทำอาหาร หรือตำรับ ตำราต่าง ๆ ทำให้ไม่เป็นที่รับรู้กันโดยทั่วไป อาจจำแนกภูมิปัญญาท้องถิ่นออกเป็น ๑๐ ลักษณะ

๑. ภูมิปัญญาที่เกี่ยวกับความเชื่อและศาสนา

ภูมิปัญญาประเภทนี้จะมีลักษณะที่แตกต่างกันไปในแต่ละท้องถิ่น เนื่องจากมีพื้นฐานทางความเชื่อในศาสนาที่แตกต่างกัน สำหรับภูมิปัญญาท้องถิ่นของไทยซึ่งเกี่ยวกับความเชื่อในทางพระพุทธศาสนาเป็นหลักนั้นได้มีส่วนสร้างสรรค์สังคม โดยการผสมผสานกับความเชื่อดั้งเดิมจนกลายเป็นลักษณะเฉพาะของแต่ละท้องถิ่น

๒. ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวกับประเพณีและพิธีกรรม เนื่องจากประเพณีและพิธีกรรมเป็นสิ่งที่ตั้งงามที่คนในท้องถิ่นสร้างขึ้นมา โดยเฉพาะเป็นการเพิ่มขวัญและกำลังใจคนในสังคม ภูมิปัญญาประเภทนี้จึงมีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตในสังคมเป็นอย่างมาก ดังจะเห็นได้จากประเพณีและพิธีกรรมที่สำคัญในประเทศไทยล้วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตของคนในสังคมแทบทั้งสิ้น

๓. ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวกับศิลปะพื้นบ้าน เป็นการสร้างสรรค์งานศิลปะต่าง ๆ โดยการนำทรัพยากรที่มีอยู่มาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันหลังจากนั้นได้สืบทอดโดยการพัฒนาอย่างไม่ขาดสายกลายเป็นศิลปะที่มีคุณค่าเฉพาะถิ่น

๔. ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับอาหารและผักพื้นบ้าน นอกจากมนุษย์จะนำอาหารมาบริโภคเพื่อการอยู่รอดแล้วมนุษย์ยังได้นำเทคนิคการถนอมอาหารและการปรุงอาหารมาใช้ เพื่อให้อาหารที่มีมากเกินความต้องการสามารถเก็บไว้บริโภคได้เป็นเวลานานซึ่งถือว่าเป็นภูมิปัญญาอีกประเภทหนึ่งที่สำคัญต่อการดำรงชีวิตนอกจากนี้ยังนำผักพื้นบ้านชนิดต่าง ๆ มาบริโภคอีกด้วย

๕. ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวกับการละเล่นพื้นบ้าน การละเล่นถือว่าเป็นการผ่อนคลาย โดยเฉพาะในวัยเด็กซึ่งชอบความสนุกสนานเพลิดเพลิน ภูมิปัญญาท้องถิ่นของไทยส่วนใหญ่จะใช้อุปกรณ์ในการเล่นที่ประดิษฐ์มาจากธรรมชาติซึ่งแสดงให้เห็นวิถีชีวิตที่ผูกพันกับธรรมชาติ และรู้จักปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมอย่างกลมกลืน

/๖. ภูมิปัญญา...

๖. ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรม ประเทศไทยมีวัฒนธรรมที่หลากหลาย ซึ่งเกิดจากการสร้างสรรค์ของแต่ละภาคเราสามารถพบหลักฐานจากร่องรอยของศิลปวัฒนธรรมที่ปรากฏกระจายอยู่ทั่วไป เช่น สถาปัตยกรรม ประติมากรรม จิตรกรรม เป็นต้น ซึ่งแสดงให้เห็นถึงเทคนิค ความคิด ความเชื่อของ บรรพบุรุษเป็นอย่างดี

๗. ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวกับเพลงพื้นบ้าน ภูมิปัญญาประเภทนี้ส่วนมากแสดงออกถึงความสนุกสนาน และยังเป็นคติสอนใจสำหรับคนในสังคม ซึ่งมีส่วนแตกต่างกันออกไปตามโลกทัศน์ของคนในภาคต่าง ๆ

๘. ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวกับสมุนไพรและตำรายาพื้นบ้าน ภูมิปัญญาประเภทนี้เกิดจากการสั่งสมประสบการณ์ของคนในอดีตและถ่ายทอดให้กับคนรุ่นหลังถือว่ามีความสำคัญเป็นอย่างมาก เพราะถือว่าเป็นปัจจัยสี่ ซึ่งมีวามจำเป็นสำหรับมนุษย์ หากได้รับการพัฒนาหรือส่งเสริมจะเป็นประโยชน์ทางเศรษฐกิจและสังคมในอนาคตได้

๙. ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวกับการประดิษฐ์กรรม เทคโนโลยีและสิ่งของเครื่องใช้ต่าง ๆ ที่เกิดจากภูมิปัญญาของคนไทยในแต่ละภาคนั้นถือเป็นการประดิษฐ์กรรมและหัตถกรรมชั้นเยี่ยม ซึ่งปัจจุบันไม่ได้รับความสนใจในการพัฒนาและส่งเสริมภูมิปัญญาประเภทนี้เท่าที่ควร หากมีการเรียนรู้และสืบทอดความคิดเกี่ยวกับการประดิษฐ์กรรมและหัตถกรรมให้แก่เยาวชน จะเป็นการรักษาภูมิปัญญาของบรรพชนได้อีกทางหนึ่ง

๑๐. ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวกับการดำรงชีวิตตามสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ เนื่องจากคนไทยมีอาชีพเกี่ยวกับเกษตรกรรมโดยเฉพาะการทำนา ทำไร่ จึงทำให้เกิดภูมิปัญญาที่เกี่ยวกับความเชื่อและพิธีกรรมในการดำรงชีวิตเพื่อแก้ปัญหาหรืออ่อนวอนเพื่อให้เกิดความอุดมสมบูรณ์ในการเพาะปลูกและเพื่อเพิ่มผลิตผลทางการเกษตรดังจะเห็นได้จากพิธีกรรมที่เกี่ยวกับการเกษตรทั่วทุกภูมิภาคของไทย

ภูมิปัญญาท้องถิ่นของตำบลป่าตึง

การทอผ้า

นางแต้ว คำมา ที่อยู่ ๑๑๖ บ้านโป่งน้ำร้อน หมู่ที่ ๑๑ ตำบลป่าตึง อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย
หมายเลขโทรศัพท์ ๐๘-๐๖๗๑-๙๔๘๓

การปักผ้าของชนเผ่าอัวเมี่ยน

นางฟามสิน แซ่เต็ง ที่อยู่ ๒๙๙ บ้านโป่งป่าแหลม หมู่ที่ ๒๐ ตำบลป่าตึง อำเภอแม่จัน
จังหวัดเชียงราย

การตัดเย็บเสื้อผ้าของกลุ่มชนเผ่า

๑. นายสุรชัย พรจากสวรรค์ ที่อยู่ ๗๑ บ้านเล่าผู้ หมู่ที่ ๒๐ ตำบลป่าตึง อำเภอแม่จัน จังหวัด เชียงราย หมายเลขโทรศัพท์ ๐๘-๕๗๑๕-๑๒๓๗
๒. นางนภา พรดำรงศกุล ที่อยู่ ๘/๕ บ้านเล่าผู้ หมู่ที่ ๒๐ ตำบลป่าตึง อำเภอแม่จัน จังหวัด เชียงราย หมายเลขโทรศัพท์ ๐๙-๑๒๗๒-๘๖๔๑

การตีมีด

นายอาเส วนาชื่นสกุล ที่อยู่ ๕๖ บ้านห้วยปู หมู่ที่ ๑๕ ตำบลป่าตึง อำเภอแม่จัน จังหวัด เชียงราย

การทำลังคั่วด้วยหญ้าคา

นางรุ่งฤดี ทวีโชครุ่งเรือง ที่อยู่ ๒๒๒ บ้านห้วยมะหินฝน หมู่ที่ ๑๔ ตำบลป่าตึง อำเภอแม่จัน จังหวัด เชียงราย หมายเลขโทรศัพท์ ๐๘-๗๑๘๑-๑๘๗๗

การทำกล้วยฉาบ

นางมาลี คำซอน ที่อยู่ ๑๒๓๒ บ้านโป่งน้ำร้อน หมู่ที่ ๑๑ ตำบลป่าตึง อำเภอแม่จัน จังหวัด เชียงราย

การทำข้าวซอย ข้าวซอยน้อย ข้าวซอยแผ่น

๑. นางเทียมตา วิมุติญาณกุล ที่อยู่ ๑๓๕ บ้านห้วยมะหินฝน หมู่ที่ ๑๔ ตำบลป่าตึง อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย
๒. นางนวล จันทรพิณีจ ที่อยู่ ๑๘๖ บ้านปางผักอี หมู่ที่ ๑๒ ตำบลป่าตึง อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย

การสานยอ สานแห

๑. นางศรีวรรณ จันทรสิงห์ ที่อยู่ ๒๑๕ บ้านป่าตึง หมู่ที่ ๗ ตำบลป่าตึง อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย
๒. นางสาว เล็กแก้ว ที่อยู่ ๑๔๘ บ้านโป่งน้ำร้อน หมู่ที่ ๑๑ ตำบลป่าตึง อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย หมายเลขโทรศัพท์ ๐๖-๒๐๒๙-๒๔๖๓

การทำสุรากลั่น สุราพื้นบ้าน

๑. นายศรีบุตร อุษา ที่อยู่ ๓๙๑ บ้านน้ำตกตาดทอง หมู่ที่ ๑ ตำบลป่าตึง อำเภอแม่จัน จังหวัด เชียงราย หมายเลขโทรศัพท์ ๐๘-๔๖๑๑-๑๕๖๕
๒. นางผุสดี ก้อนคำ ที่อยู่ ๑๖๘ บ้านป่าตึง หมู่ที่ ๗ ตำบลป่าตึง อำเภอแม่จัน จังหวัด เชียงราย
๓. นายนิวัต กองมา ที่อยู่ ๒๑๐ บ้านป่าตึง หมู่ที่ ๘ ตำบลป่าตึง อำเภอแม่จัน จังหวัด เชียงราย
๔. นางสุพัตรา โป่งตุ้ย ที่อยู่ ๒๐๖ บ้านสันโค้ง หมู่ที่ ๑๐ ตำบลป่าตึง อำเภอแม่จัน จังหวัด เชียงราย

การจักสารแซะ และอุปกรณ์หาปลา

นายจันท์ คีนมาเมือง ที่อยู่ ๗๗ บ้านทุ่งตาง หมู่ที่ ๑๓ ตำบลป่าตึง อำเภอแม่จัน จังหวัด เชียงราย

การจักสารอุปกรณ์ จากไม้ไผ่

1. นางวันดี สุทธระ ที่อยู่ ๑๗/๑ บ้านทุ่งตาง หมู่ที่ ๑๓ ตำบลป่าตึง อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย
๒. นายบุญลพ โควิ่งคหาญ ที่อยู่ ๔๘ บ้านสันโค้ง หมู่ที่ ๑๐ ตำบลป่าตึง อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย หมายเลขโทรศัพท์ ๐๘-๒๗๖๖-๓๓๗๕

การทำไม้กวาดทางมะพร้าว

- นายวัน จันทรสิงห์ ที่อยู่ ๒๑๕ บ้านป่าตึง หมู่ที่ ๗ ตำบลป่าตึง อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย หมายเลขโทรศัพท์ ๐๘-๒๓๘๒-๔๔๓๕

การทำไม้กวาดดอกหญ้า

นายจำเนียร สมบัติแก้ว ที่อยู่ ๑๐๓ บ้านถ้ำ หมู่ที่ ๔ ตำบลป่าตึง อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย
หมายเลขโทรศัพท์ ๐๘-๑๓๖๖-๒๖๙๑

การขับร้อง จ้อย ซอ คาว การฟ้อนเจิง

นางผางคำ จักรสาน ที่อยู่ ๑๓ บ้านป่าบง หมู่ที่ ๑ ตำบลป่าตึง อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย
หมายเลขโทรศัพท์ -

การทำเกษตรกรรม

๑. นายสมหมาย ลินลาด จักรสาน ที่อยู่ ๑๕๑ บ้านป่าบง หมู่ที่ ๑ ตำบลป่าตึง อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย หมายเลขโทรศัพท์ ๐๘-๙๖๓๓-๕๔๖๕
๒. นายศรีใจ ยืนยงแสน ที่อยู่ ๗ หมู่ที่ ๖ บ้านผาตั้ง ตำบลป่าตึง อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย หมายเลขโทรศัพท์ ๐๘-๖๑๘๐-๘๗๘๙
๓. นางคำสุข ทากาศ ที่อยู่ ๗๒ หมู่ที่ ๑๐ บ้านสันโค้ง ตำบลป่าตึง อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย หมายเลขโทรศัพท์ ๐๘-๙๘๓๘-๐๗๔๓
๔. นางจันทร์คำ ชุ่มเมืองเย็น ที่อยู่ ๑๒๗ หมู่ที่ ๗ บ้านป่าตึง ตำบลป่าตึง อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย หมายเลขโทรศัพท์ ๐๘-๖๑๘๐-๘๗๘๙

กลุ่มดนตรีพื้นบ้าน (สะล้อ ซอ ซึง)

กลุ่มชมรมผู้สูงอายุ บ้านป่าตึง หมู่ที่ ๗ ตำบลป่าตึง อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย

การเต้นสิงโต และระบำนกยูง (ของชาวไทยใหญ่)

บ้านปางผักฮี้ หมู่ที่ ๑๒ ตำบลป่าตึง อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย

มีการมอบเกียรติบัตรเชิดชูปราชญ์ชาวบ้าน และภูมิปัญญาท้องถิ่น

นายเมืองต้น คลไว

มีการมอบเกียรติบัตรเชิดชูปราชญ์ชาวบ้าน

และภูมิปัญญาท้องถิ่น

นางผางคำ จักรสาร

